

TILL KVEKGÅRDEN, HÄRLED, BJÖRKSTA, ANUNDS HÖG OCH VÄSTERÅS

FORNMINNESFÖRENINGENS ÅRSMÖTE OCH VÅRUTFLYKT 1952

Vid Upplands fornminnesförenings årsmöte och vårutflykt söndagen 25 maj 1952 ställdes färden västerut till upplandsdelen av Västmanlands län och Västmanland. Anslutningen var som vanligt stor, nära tre hundra personer bestego vid Uppsala central färd-bussarna. Första uppehåll gjordes vid Lottas gård i Kvek, 1948 överlämnad som gåva till föreningen av det numera upplösta Sydvästra Upplands hembygds-gille. Inne på den rofyllda, av ofärgade knuttimrade hus kringbyggda gårdsplanen hälsades föreningen av sin ordf. landshövding Hilding Kjellman, varefter årsmötesförhandlingarna vidtogo. Minnesord uttalades över rektor Sven Kjersén och greve Göran Posse. Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Landshövding Kjellman meddelade att föreningen fått mottaga en ståtlig donation av godsägare P. Landelius, Taxnäs, som skänkt vaktargården, belägen strax intill Kvekgården, till föreningen. Direktör P. Andersson och hemmansägare J. Ludvigsson hade överlämnat penningbelopp att användas till vaktargårdens restaurering. Sedan föreningens tack framförts till donatorerna, hyllades Kvekgårdens trogne tjänare, hr K. E. Larsson, som på utflyktsdagen fyllde 60 år. Årsmötet beslöt höja årsavgiften till 10 kr. och avgiften för medlemmar av hembygdsföreningar till 8 kr. Till föreningens hedersledamöter valdes f. riksantikvariern Martin Olsson och domkyrkosysselman Mats Åmark. Föreningens förtjänstmedalj utdelades till överlärare Bror A. Sjögren, Alunda, och hemmansägare Gustaf Vennberg, Riala, för vilkas insatser inom uppländsk kulturminnesvård landsantikvarie Sundquist redogjorde. Här efter skedde stadgeenliga val. De som stodo i tur att avgå ur styrelsen omvaldes. Efter rektor Sven Kjersén, som avlidit, invaldes i styrelsen ingenjör Eric Åberg. Föreningens ordförande, landshövding Kjellman, tillkännagav att han önskade träda tillbaka från sin post. Till ny ordförande valdes landshövding Georg Andrén, som av sin företrädare harangerades för sina historiska insikter: »vi äro också förvissade om», hette det vidare, »att Upplands fornminnesförening för Er inte skall bli en bisak utan en hjärtesak». Efter årsmötesförhandlingarna hyllade landshövding Andrén i högt skattade, vältaliga ordalag den

Bild 1. Från årsmötesförhandlingarna på Kvekgården.

avgående ordföranden och uttryckte den förhoppningen att ingen av fornminnesföreningens resor under åtminstone de närmaste 30 åren skulle ske förutan Hilding Kjellman.

Intendent Ålenius höll ett anförande om Kvekgården, i dess egen-
skap av god exponent för de uppländska småböndernas, »gråbö-
ndernas», förhållanden i slutet av 1700-talet och början av 1800-talet.
Föreningen gavs därefter tillfälle att bese de olika byggnaderna un-
der intendentens och amanuens Anna-Märta Tjernbergs ledning.

Det blev tid för uppbrott och förbi Fröslunda och Biskopskulla
kyrkor, Landsberga f. d. översteboställe samt Nysätra och Torstuna
kyrkor gick färden vidare till Härled, där Torstuna hembygdsföre-
ning svarade för värdskapet vid den för knappt ett år sedan av in-
tendenterna Ålenius, Uppsala, och Drakenberg, Västerås, där färdig-
ställda hembygdsgården. Hembygdsföreningens ordf., kyrkoherde
Gunnar Engman hälsade i hjärtliga ordalag resenärerna välkomna
och sedan han redogjort för bygdens och hembygdsgårdens historia
inbjöd han till gemensam kaffedrickning vid de på gårdsplanen du-
kade kaffeborden. Det hade länge sett hotande ut med vädret och nu
kom regnet. Ändå förstördes inte stämningen utan det efterlängtrade
kaffet avnjöts under droppande himmel och med gott humör. Den
från 1800-talets början härstammande hembygdsgårdens två vå-

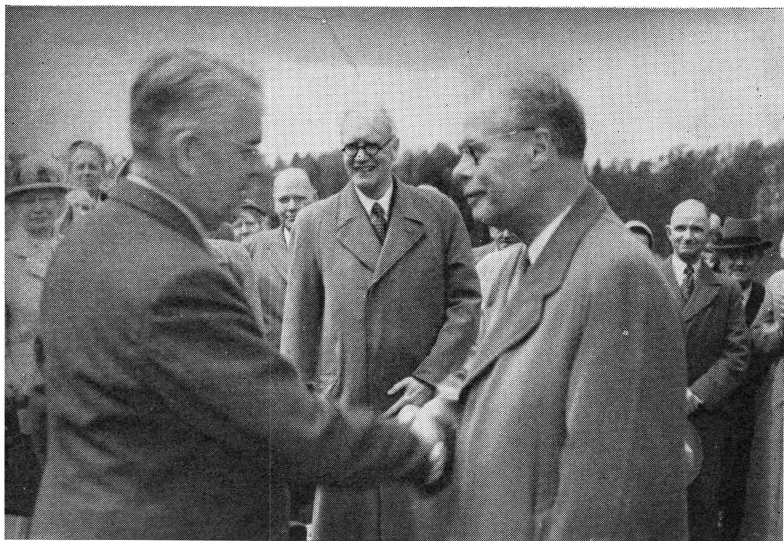

Bild 2. Upplands fornminnesförenings avgående ordförande f. landshövding Hilding Kjellman avtackas av den nyvalde ordföranden landshövding Georg Andrén efter årsmötestförhandlingarna på Kvekgården.

ningar, som nu inretts som samlings- och museilokaler, den rymliga loftboden, som utgjort gemensam drängstuga för hela byn, samt ut-huslängan togos i noggrant betraktande, och de som inte voro rädda för regnet hunno även med att beundra utsikten från höjden intill gården. Intendent Sven Drakenberg omnämnde i korthet de väst-manländska hembygdsföreningarnas verksamhet och landshövding Kjellman framförde föreningens tack till Torstuna hembygdsförening för det utomordentligt vänliga mottagandet och gratulerade till den trivsamma och vackert belägna hembygdsgården samt önskade hembygdsföreningen lycka i sin fortsatta kulturminnesvårdande verksamhet.

På slingrande vägar fortsatte nu buss- och bilkaravanen in i Väst-manlands län och knappt hade länsgränsen passerats förrän solen tittade fram och regnmolnen skingrades. Härnevi, Sparrsätra och Breds kyrkor passerades och efter en timmes färd genom natur-sköna bygder kunde föremålet för nästa uppehåll, Björksta kyrka, skönjas. Kyrkan skilde sig helt från de medeltida upplandskyrkorna, vilka vid tidigare utflykter studerats, främst genom det mäktiga tornparti, vars från 1400-talet härrörande tegelarkitektur med blin-

Bild 3. Amanuens Anna-Märta Tjernberg och landsantikvarie Sundquist hyllar Kvekgårdens vaktare hr E. Larsson på hans 60-årsdag 25 maj 1952.

deringar visade stark släktskap med Uppsala domkyrkas i åtskilliga avbildningar återgivna gamla torn. I det rymliga, av fem stjärnvalv täckta långhuset bänkade sig färddelegaterna och efter en psalm trädde kyrkoherde Fahle Hammar fram och hälsade föreningen. Av kyrkoherdens anförande framgick att de vitkalkade stjärnvalven dolde målningar av medeltida art, vilka vid en förestående restaurering skulle framtagas. Kor och sakristia hade tillbyggs 1617 och tornavslutningen 1858. Kyrkoherden demonstrerade en vacker S:t Olofsbild från 1400-talet, ett medeltida rökelsekar samt dopfontens skål med årtalet 1529. Intendent Drakenberg talade härafter om Västmanlands forntid och fornlämningar, särskilt det imponerande fornminneskomplexet vid Anunds hög i Badelunda. Från Björkstas kyrka var det inte långt kvar till slutmålet Västerås. Under domkyrkans mäktiga valv fingo färddelegaterna återigen lyssna till intendent Drakenberg, som nu redogjorde för domkyrkans öden tiderna igenom från 1200-talet och fram till sista restaureringen på 1800-talet. Vid en rundvandring i kyrkan demonstrerades de största sevärdheterna, däribland de märkliga altarskåpen.

Efter besöket i domkyrkan följde en otvungen och angenäm middag på restaurang Klippan. Upplandssången sjöngs med övertygelse

Bild 4. Fornvårdare Albin Rylander t. v. beundrar tillsammans med de nya medaljörerna, överlärare Bror A. Sjögren och hemmansägare Gustaf Vennberg, samlingarna på Härledsgården i Torstuna.

och landshövding Kjellman talade och hyllade de nyvalda hedersledamöterna, medaljörerna, alla de som medverkat under dagens lopp till att göra utflyktsprogrammet så tilltalande samt slutligen föreningens tjänstemän, färdens arrangörer. Landshövding Kjellman framförde till sist ett varmt tack för den penningssumma han fått mottaga av fornminnesföreningens många medlemmar då han avgick från sitt ämbete som landshövding i Uppsala län 31 mars 1952 och vilken summa möjliggjort den i denna årgång av årsboken publicerade uppsatsen om landshövdingarna i Uppsala län. Prof. Strömbäck, fornminnesföreningens vice ordf., höll därefter ett uppskattat anförande i det att han utlyste ett informellt föreningssammanträde vid middagsborden, varvid landshövding Kjellman med

stort bifall utsågs till föreningens hedersledamot. För Västerås stad talade stadsfullmäktiges ordf. bostadsförvaltare Gustaf Olsson. Landsantikvarie Sundquist framförde ett tack till den avgående ordföranden för det »våldiga stöd han varit under årens lopp». Slutligen talade för medaljörerna hemmansägare Vennberg.

Efter middagen gjordes på hemvägen ett uppehåll vid fornminnesområdet vid Anunds hög i Badelunda, en plats som högeligen imponerade på färddeltagarna. Snabbt gick sedan återfärden till Uppsala, där de belåtna fornvännerna inträffade vid 22-tiden.

—rg.